ADRODDIAD CHWARTEROL I'R CABINET: BWRDD RHAGLEN Y CYNLLUN YMATEB

YR ATHRO SALLY HOLLAND: CADEIRYDD Y BWRDD YMATEB

DYDDIAD: 10 Tachwedd 2026

Cyflwyniad

Ers fy adroddiad diwethaf i'r Cabinet ym mis Gorffennaf 2026, mae Bwrdd Rhaglen y Cynllun Ymateb wedi parhau i oruchwylio ymateb y Cyngor i'r argymhellion sy'n deillio o'r Adolygiad Ymarfer Plant, *Cyfiawnder Trwy Ein Dewrder*, a'r Cynllun Ymateb ehangach.

Mae'r adroddiad hwn yn crynhoi'r datblygiadau allweddol a'r cynnydd a wnaed yn ystod y chwarter diwethaf.

Y Sefyllfa Gyfredol

Mae'r chwarter hwn yn nodi blwyddyn ers cyhoeddi *Cyfiawnder Trwy Ein Dewrder*. Yn ystod y cyfnod hwnnw, cynhaliwyd gweithgarwch sylweddol ar draws themâu'r Cynllun Ymateb, gyda ffocws parhaus ar fynd i'r afael â'r argymhellion sy'n deillio o'r Adolygiad Ymarfer Plant.

Mae gwaith y Bwrdd yn parhau i gael ei strwythuro o amgylch saith thema'r Cynllun Ymateb:

1. Llais y Plentyn a Chefnogi Dioddefwyr
2. Rheoli Honiadau a Phryderon ynghylch Oedolion sy'n gweithio gyda Phlant
3. Hyfforddiant a Pholisïau
4. Llywodraethu Ysgolion
5. Arferion Cyfyngol
6. Cynllunio ar gyfer Argyfwng ac Ymateb mewn Argyfwng
7. Cefnogi Ysgol Friars

Cyflwynir adroddiadau cynnydd manwl i'r Bwrdd gan yr arweinwyr thema, gan dynnu sylw at yr hyn a gyflawnwyd, blaenoriaethau, risgiau a heriau, dibyniaethau a goblygiadau i adnoddau.

Rhaglen Waith

Mae cyfran sylweddol o'r gweithgaredd arfaethedig bellach wedi'i gwblhau, gyda 43 o'r 55 o gamau gweithredu ar draws y saith thema wedi'u cyflawni. Er bod hon yn garreg filltir bwysig, mae aelodau'r Bwrdd wedi pwysleisio'n gyson y dylid ystyried cwblhau camau gweithredu fel modd i gyflawni gwelliant parhaol yn hytrach nag fel diben ynddo'i hun. O ganlyniad, rhoddir

mwy o sylw i ddeall effaith newidiadau, sut mae dysgu yn cael ei ymgorffori, a yw diwylliant sefydliadol yn esblygu, ac i ba raddau y mae gwelliannau yn cael eu profi yn ymarferol gan blant, pobl ifanc, staff a rhanddeiliaid ehangach.

Mesurau Deilliant

Yn ystod y chwarter, rhannwyd cyflwyniad manwl ar ddatblygiad mesurau effaith ar draws y Cynllun Ymateb. Croesawodd y Bwrdd y gwaith a wnaed i symud y tu hwnt i fonitro cwblhau camau gweithredu a thuag at fesur effaith newidiadau.

Ar ôl trafodaeth, cytunodd y Bwrdd ar y gyfres arfaethedig o fesurau effaith ar draws saith thema'r Cynllun Ymateb. Bwriad y mesurau hyn yw rhoi dealltwriaeth fwy cynhwysfawr o p'un a yw gwelliannau yn gwneud gwahaniaeth ystyrlon yn ymarferol, diwylliant sefydliadol a chanlyniadau i blant a phobl ifanc.

Roedd y Bwrdd yn glir na all unrhyw fesur unigol ddarparu sicrwydd yn unigol. Yn hytrach, bydd sicrwydd yn cael ei dynnu o ystod o ffynonellau tystiolaeth, gan gynnwys:

- holiaduron ac arolygon o blant, pobl ifanc, staff a llywodraethwyr;
- gweithgarwch archwilio a sicrhau ansawdd;
- grwpiau ffocws a gweithgarwch ymgysylltu â rhanddeiliaid;
- dadansoddiad o adborth gan ddioddefwyr, goroeswyr a defnyddwyr gwasanaeth;
- canfyddiadau craffu annibynnol;
- gwybodaeth am berfformiad diogelu a llais y plentyn; a
- dadansoddiad eilaidd o ddata Rhwydwaith Ymchwil Iechyd Ysgolion (SHRN).

Bydd datblygu arolygon blynyddol Llais y Plentyn, mesurau hyder staff, trefniadau hunanasesu llywodraethwyr ac ystod ehangach o ddangosyddion ansoddol a meintiol yn helpu i sefydlu sylfaen dystiolaeth gliriach y gellir monitro a gwerthuso cynnydd yn ei herbyn dros amser.

Ar 22 Hydref 2026 rhyddhawyd y data diweddaraf gan y Rhwydwaith Ymchwil Iechyd Ysgolion (SHRN), sy'n dangos ymatebion disgyblion ysgolion uwchradd i ystod o gwestiynau iechyd a lles mewn arolygon a weinyddwyd yn 2025. Mae'r rhain ar gael i'r cyhoedd ar lefel awdurdod lleol a Chymru, gydag ysgolion yn derbyn eu hadroddiad cyfrinachol eu hunain. Hyd y gwn i, mae pob ysgol uwchradd yng Ngwynedd yn cymryd rhan.

Mae'r data diweddaraf hwn yn rhoi cipolwg ar farn plant a phobl ifanc (blynyddoedd 7-16) ac yn gyfle i Wynedd gymharu safbwyntiau ei phlant â'r cyfartaledd cenedlaethol. Mae'n un o'r mesurau y gellir eu defnyddio i edrych ar effaith polisïau a hyfforddiant newydd, gan gynnwys strategaeth Llais y Plentyn a rhaglen waith arferion cyfyngol.

Yn nata 2025, mae disgyblion Gwynedd yn adrodd profiadau a chanfyddiadau o amgylch cyfartaledd Cymru ar gyfer ystod o fesurau gan gynnwys eu hymddiriedaeth mewn athrawon a

theimlo'r gallu siarad â nhw, ac ymdeimlad o berthyn i'w hysgol. Maent hefyd o amgylch y cyfartaledd mewn rhai elfennau o gyfranogiad mewn bywyd ysgol. Er eu bod yn adrodd boddhad cyffredinol uwch na'r cyfartaledd, maent hefyd yn fwy tebygol o adrodd eu bod wedi chwarae triwant na chyfartaledd Cymru. Maen nhw'n is na chyfartaledd Cymru ar gyfer cymorth yn yr ysgol.

Felly, nid oes tuedd benodol i wasanaethau Cyngor Gwynedd gael eu profi'n gyson gan ei ddisgyblion fel rhai mwy neu lai cefnogol na'r cyfartaledd yng Nghymru, ond mae rhai o'r canlyniadau hyn yn haeddu golwg fanylach gan y gyfarwyddiaeth addysg a chyrff llywodraethu ysgolion unigol ochr yn ochr â'u cyngor ysgol. Maent hefyd yn gosod llinell sylfaen ddefnyddiol a gellir dadansoddi tueddiadau dros amser, gan ddefnyddio'r data dwyflynyddol hyn.

Strategaeth Llais y Plentyn

Ers yr adroddiad chwarterol diwethaf, mae'r Strategaeth Llais y Plentyn wedi cael ei mabwysiadu gan y Cabinet.

Mae wedi bod yn galonogol gweld plant a phobl ifanc yn cymryd rhan drwy gydol datblygiad y gwaith hwn, gan helpu i lunio'r dull a'r blaenoriaethau y bwrir ymlaen â nhw. Mae'n rhaid i'r ffocws nawr fod ar ymgorffori diwylliant lle mae lleisiau plant yn cael eu ceisio, y gwrandewir arnynt ac y gweithredir arnynt yn rheolaidd ar draws holl wasanaethau'r Cyngor. Mae hyn yn cynnwys sicrhau nad yw cyfranogiad yn cael ei ystyried fel gweithgaredd ar wahân, ond fel elfen graidd o wneud penderfyniadau, datblygu gwasanaethau a gwella parhaus.

Fel Cadeirydd, rwyf wedi ceisio sicrwydd yn gyson bod y Cyngor yn clywed gan ystod eang a chynrychioliadol o blant a phobl ifanc, yn enwedig y rhai nad yw eu lleisiau bob amser yn cael eu dal drwy fecanweithiau cyfranogi sefydledig. Felly, roeddwn yn falch o nodi, yn dilyn proses recriwtio heriol, bod y Cyngor bellach wedi gallu penodi Swyddog Ymgysylltu a Chyfranogiad ychwanegol. Dylai'r gallu ychwanegol hwn helpu i gryfhau ymgysylltiad â grwpiau fel gofalwyr ifanc, plant anabl, plant sydd â phrofiad o ofal ac eraill a allai wynebu rhwystrau i gymryd rhan. Dylai hefyd helpu i sicrhau nad yw gweithgarwch cyfranogiad yn rhy ddibynnol ar nifer gymharol fach o bobl ifanc sydd eisoes yn cymryd rhan weithredol drwy fforymau a strwythurau presennol.

Arferion Cyfyngol

Mae'r Bwrdd hefyd wedi derbyn diweddariad am y cynnydd a wnaed o dan y thema Arferion Cyfyngol, gan gynnwys canfyddiadau'r adolygiad annibynnol a gomisiynwyd gan y Cyngor. Er bod y gwaith hwn wedi'i ysgogi i ddechrau gan bryderon ynglŷn â defnyddio recordio fideo, ers hynny mae wedi datblygu i fod yn rhaglen waith ehangach sy'n canolbwyntio ar bolisi, ymarfer, llywodraethu a goruchwylio.

Roedd hi'n galonogol nodi'r trefniadau llywodraethu cryfach sydd bellach yn cael eu rhoi ar waith. Mae'r rhain yn cynnwys grŵp swyddogion trawsadrannol sy'n cynnwys cynrychiolwyr o wasanaethau Anghenion Dysgu Ychwanegol, Cynhwysiant, Iechyd a Diogelwch a Diogelu. Dylai hyn ddarparu mecanwaith mwy cadarn ar gyfer goruchwylio, gan alluogi tueddiadau, pryderon a meysydd sydd angen cymorth ychwanegol i gael eu hadnabod a'u hystyried yn gynharach.

Ochr yn ochr â chanllawiau a threfniadau adrodd diwygiedig, dylai'r datblygiadau hyn helpu i gryfhau cysondeb arferion a darparu mwy o sicrwydd bod arferion cyfyngol yn cael eu monitro a'u craffu'n briodol.

Adolygiad Diogelu / Datblygiadau Cenedlaethol

Mae nifer o ddatblygiadau wedi parhau ar lefel genedlaethol a rhanbarthol mewn perthynas â llywodraethu, polisi ac ymarfer diogelu. Yr hyn sydd o ddiddordeb arbennig yw'r datblygiadau sy'n ymwneud â threfniadau diogelu Rhan 5 ac, yn fwy diweddar, cyhoeddi trefniadau goruchwylio a chraffu cenedlaethol newydd.

Er bod manylion yn dal i ddod i'r amlwg, mae gan y datblygiadau hyn y potensial i gryfhau sicrwydd diogelu a hyrwyddo mwy o gysondeb ymagwedd ar draws Cymru. Bydd yn bwysig deall sut mae awdurdodau lleol, byrddau diogelu rhanbarthol a threfniadau sicrwydd presennol yn rhyngweithio â'r strwythurau esblygol hyn, a sut y gellir rhannu dysgu, her a goruchwylio yn effeithiol ar draws y gwahanol lefelau llywodraethu.

Efallai y bydd cyfleoedd gwerthfawr i'r Bwrdd ddysgu o'r datblygiadau hyn a chyfrannu atynt wrth i drefniadau cenedlaethol ddod yn fwy sefydledig.

Craffu a Sicrwydd

Pwyllgorau Craffu Cyngor Gwynedd

Yn ystod yr hydref, ystyriwyd cynnydd yn erbyn y Cynllun Ymateb gan drefniadau craffu'r Cyngor hefyd, gan gynnwys y Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi, y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio a'r Pwyllgor Craffu Gofal. Roedd hyn yn gyfle pwysig i aelodau etholedig adolygu cynnydd, gofyn cwestiynau a darparu her ar ran y cymunedau y maen nhw'n eu cynrychioli.

O ystyried bod y chwarter hwn yn nodi blwyddyn ers cyhoeddi *Cyfiawnder Trwy Ein Dewrder*, roedd yn gyfle i'r aelodau fyfyrio ar y cynnydd sydd wedi'i wneud hyd yma, yr heriau sy'n parhau a'r blaenoriaethau ar gyfer cam nesaf y rhaglen.

Wrth i'r rhaglen symud fwyfwy o weithredu tuag at sicrwydd ac effaith, bydd trefniadau craffu mewnol effeithiol yn dod yn bwysicach fyth.

Grŵp Sicrwydd Llywodraeth Cymru

Fel yr adroddwyd yn flaenorol, sefydlodd Llywodraeth Cymru Grŵp Sicrwydd Gweinidogol ar ôl cyhoeddi *Cyfiawnder Trwy Ein Dewrder*. Ar adeg fy adroddiad diwethaf i'r Cabinet, roedd rhywfaint o ansicrwydd ynglŷn â rôl a threfniadau'r Grŵp yn y dyfodol yn dilyn etholiad y Senedd. Ers hynny, mae'r Grŵp wedi cyfarfod ar ddau achlysur, gan gynnwys cyfarfod hybrid a gynhaliwyd yng Nghaerdydd a roddodd gyfle gwerthfawr i ymgysylltu'n uniongyrchol â swyddogion a Gweinidogion Llywodraeth Cymru. Nid wyf yn aelod o'r grŵp hwn ond mynychais gyfarfod Caerdydd drwy wahoddiad ac roeddwn yn gallu rhannu fy myfyrdodau gyda gweinidog Addysg y Cabinet a swyddogion ar y cynnydd sydd wedi'i wneud, y galluogwyr a'r heriau.

Mae trafodaethau wedi bod yn adeiladol ac wedi galluogi i aelodau fyfyrio ar y cynnydd sydd wedi'i wneud yn lleol, ochr yn ochr â datblygiadau cenedlaethol ehangach sy'n ymwneud â diogelu. Mae'r Grŵp hefyd wedi adolygu a chytuno ar Gylch Gorchwyl diwygiedig, gan ddarparu mwy o eglurder ynghylch ei rôl, ei gylch gwaith a'i weithrediad yn y dyfodol.

Mae cynrychiolwyr Llywodraeth Cymru wedi parhau i roi'r wybodaeth ddiweddaraf am ddatblygiadau diogelu cenedlaethol, gan gynnwys adolygiadau o drefniadau llywodraethu diogelu a llywodraethu ysgolion. Bydd y Bwrdd yn parhau i fonitro'r datblygiadau hyn ac yn ystyried unrhyw oblygiadau i drefniadau polisi, ymarfer a sicrwydd lleol.

Trefniadau Adrodd

O ystyried aeddfedrwydd y rhaglen a'r pwyslais cynyddol ar sicrwydd a mesur effaith, mae'r Bwrdd wedi ystyried ei drefniadau adrodd yn y dyfodol. Yn amodol ar gytundeb y Cabinet, hwn fydd yr adroddiad chwarterol olaf, gydag adroddiadau yn y dyfodol yn cael eu cyflwyno bob tymor.

Bydd hyn yn cyd-fynd yn agosach â chylch cyfarfodydd y Bwrdd a'r amserlenni sy'n ofynnol i asesu cynnydd ystyrlon yn erbyn mesurau deilliant.

Camau Nesaf

Wrth i'r Bwrdd symud i'r chwarter nesaf, bydd yn:

1. Parhau i oruchwylio'r camau gweithredu sy'n weddill yn y Cynllun Ymateb a monitro cynnydd ar draws pob un o'r saith thema.
2. Adolygu gweithrediad y mesurau effaith y cytunwyd arnynt ac ystyried tystiolaeth sy'n dod i'r amlwg ynghylch effeithiolrwydd y newidiadau a gyflwynwyd ar draws y rhaglen.
3. Parhau i gryfhau trefniadau sicrwydd drwy dynnu ar ystod o ffynonellau tystiolaeth, gan gynnwys archwiliadau, arolygon, ymgysylltu â rhanddeiliaid, grwpiau ffocws ac adborth ansoddol gan blant, pobl ifanc, staff a llywodraethwyr.

4. Ystyried goblygiadau datblygiadau diogelu cenedlaethol a rhanbarthol sy'n dod i'r amlwg, gan gynnwys newidiadau sy'n ymwneud â threfniadau diogelu Rhan 5 a threfniadau goruchwylio cenedlaethol newydd.
5. Parhau i adolygu rôl a threfniadau adrodd y Bwrdd yn y dyfodol wrth i'r rhaglen symud fwyfwy o weithredu tuag at sicrwydd, effaith a chynaliadwyedd hirdymor.

Sylwadau i Gloi

Mae'r Bwrdd bellach wedi cyrraedd cam lle mae llawer o'r gwaith gweithredu gwreiddiol wedi'i gwblhau neu wedi'i ymgorffori mewn trefniadau gwasanaeth arferol. Yn gynyddol, mae ffocws y Bwrdd yn symud tuag at sicrwydd, effaith a chynaliadwyedd. Mae datblygu a chytuno ar gyfres gynhwysfawr o fesurau deilliant yn nodi carreg filltir bwysig yn y trawsnewidiad hwn, gan ddarparu sylfaen gryfach ar gyfer asesu a yw gwelliannau diriaethol yn cael eu profi gan blant, pobl ifanc, staff a chymunedau.

Yr Athro Sally Holland
Cadeirydd Bwrdd Rhaglen y Cynllun Ymateb
27 Hydref 2026.